

Становище

За дисертационния труд на г-жа Ани Арутюнян „Етнополитически конфликти в Южен Кавказ“ фактори и проявления (на примера на Абхазия, Джавахети и Квечи Картли)

За присъждане на образователната и научна степен доктор по научната специалност
Политология

От проф. д-н Татяна Дронзина

Дисертационният труд на г-жа Ани Арутюнян се състои от увод, три глави, заключение, библиография и приложения и обхваща 197 страници текст без приложенията.

Броят на източниците е почти 400, което прави отлично впечатление. Той е повече от достатъчен за тест от подобен жанр.

В първата глава са уточнени понятията, които авторът използва като категориален апарат на своето изследване. Това е добре, тъй като подобно уточнение и първото и необходимо условие за цивилизован научен дебат. Показано е отлично познаване на литературата, докторантът свободно борави с терминологията, оценява критично съществуващите позиции и тенденции и ни показва, че етнополитическите конфликти на нейните води, в които плува свободно и уверено. Демонстрирано е задълбочено познаване на авторите, както класическите, така и новите, като не е останало настрана и критичното отношение на самата г-жа Арутюнян, изразено по ненаатрапчив, коректен и етичен начин.

Втора и трета глава са отлично разработени – малко дисертационни трудове са структурирани така ясно, точно, и стройно. Авторът е избрал интересен подход да формулира определен брой изследователски хипотези, които в последствие да провери до каква степен обясняват положението в избраните от нея райони на етнополитически конфликти.

При това тези хипотези са разработени смислено, обосновано, фундаментирани са здраво в съществуващата научна литература, и са доказани по един убедителен и безспорен начин, доколкото в полето на етническите изследвания може да има нещо безспорно, разбира се.

Впечатлена съм от факта, че докторантът не само е изработил своя научен инструментариум по прецизен и задълбочен начин, но – и за разлика от много други млади учени – го използва по предназначението му. Характерната откъснатост на теорията от анализа на емпиричния материал отсъства; двете изглеждат логично, естествено, и закономерно свързани.

Разделението на фонове и катализиращи фактори за конфликта е правомерно, използвано в литературата, и допринася изключително много за правилното структуриране на работа не само в тази глава. В края са дадени основните изводи, които пряко произтичат от формулираните хипотези и изследвания емпиричен материал.

Не по-малко впечатляваща е и третата глава, където изработените хипотези се тестват на равнището на избраните от автора региони на етнополитически конфликти. Силно подкрепям въпросния подход, доколкото всеки изследовател, работещ в тази област, знае, че изследването на конфликт, който и да е той, следва да бъде дълбоко контекстуализирано, и че това една от малкото гаранции за успех.

Отлично впечатление прави обстоятелството, че изводите на автора са базирани действително на емпиричните данни. Тя е устояла на едно от изкушенията в науката – да нагаждаме данните по нашите предположения. Затова и в текстът ще се намерят места, където е констатирано, че дадена хипотеза не се е потвърдила, или че е намерила слабо потвърждение.

Затова прави странно впечатление увода, в който са намерили място немотивирани твърдения, които даже словесно са неразбираеми, като например третото изречение на страница 6 – няма да го цитирам, тъй като не може да бъде копирано.

Разделът Степен на разработеност в научната литература е част от руския протокол, и не е характерно за установения български модел, където се използва фразата „състояние на проблема“.

Напълно не разбираемо – и езиково, и смислово, е последното изречение на страница 10. Незарбираемо е формулирана и основната хипотеза на страница 11 – няма такова нещо, като доказващи хипотези. Самата хипотеза е предмет на доказателство.

И езиково, и смислово неясно са формулирани основните изследователски задачи на страница 12. Също така неразбираемо е и началото на втория абзац в раздела Методология – стр. 14.

В първа глава второ изречение на страница 17 съдържа фактологически неверни твърдения - няма такова разделение между западна Европа и САЩ. Точно 60 и 70-те години са времето, когато в САЩ са раздадени редица стипендии и са подкрепени проекти на изследователски колективи за изследване на конфликти с ниска и висока интензивност, и точно тогава се появяват едни от най-интересните изследвания в тази област, посветени главно на въоръжените подривни движения в Латинска Америка.

Също така, не ми е известно от къде са сведенията на автора, че в Австралия е създаден първият институт за изследване и управление на конфликти, но това е доста съмнително твърдение, още повече, че тя не посочва за какво точно става дума, нито източника на тая информация. В Европа отдавна функционират подобни институти, още повече че скандинавските страни, пазейки престижа си на миротворци, свързан с традицията на Нобел, са изключително активни в това отношение.

На стр. 25 четем, че етническите групи не са раси, защото расите имали по общ характер – фактологически неверно, тъй като расите се основават на антропологични признаци, а не на нещо друго.

Абсолютно недоказано е също така твърдението на авторката, че етническите конфликти са последица от исторически или настоящи несправедливости – самата тя в последствие привежда примери, които го опровергават. Това е една от обяснителните теории за етническите конфликти, но тя далеч не е единствена.

Освен това, терминът „етнически роднини“, употребен за първи път на страница 29 на български език не съществува, нито на английски.

Неточности се срещат и в останалите глави – например, в глава втора, на страница 65 се отбелязва, че етническите идентичности са релационно понятие, което има различни значения в различни ситуации. Подобно твърдение обезсмисля въобще всяка концептуализация – може би авторът е имал предвид, че мени функциите си, или че се интерпретира различно в различни обяснителни теории, като инструментализъм, примордиализъм и тн.

Указаните слабости се посочват не за да омаловажат ролята на направеното изследване, а просто за да бъдат избегнати в бъдеще.

Потвърждавам високата си оценка за дисертацията, като препоръчвам на почитаемите членове на журито да присъдят на кандидата научната и образователна степен „доктор по политология“.

Проф. дпн Татяна Дронзина